



LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209, el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr. (13.1-51) SD-

DĖL PATIKSLINTO ĮSTATYMO PROJEKTO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia patikslintą Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 1, 8, 10, 13, 22, 24, 25, 36, 37, 40, 44, 47, 49 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 38¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektas parengtas siekiant:

1) įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. spalio 31 d. nutarimą Nr. KT41-N12/2019 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 5 punkto ir 24 straipsnio 4 dalies 4 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (toliau – Nutarimas), išbraukti Konstitucijai prieštaraujančias nuostatas, ribojančias bedarbio statuso suteikimą asmenims, kurie studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas, ir atsisakyti nuostatų, ribojančių bedarbio statuso suteikimą asmenims, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas, užtikrinant teisę gauti socialinę paramą, kai netenka darbo, bet jo ieškoma;

2) įgyvendinti Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. rugsėjo 20 d. nutarimu Nr. XIII-1484 „Dėl Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 metų strategijos patvirtinimo“ (toliau – Strategija), 86 punkte numatytą trečiąją Strategijos tikslą – suteikti galimybių vyresnio amžiaus asmenims integruotis į visuomenę, 98 punkte numatytą antrąjį uždavinį – užtikrinti vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimą darbo rinkoje ir finansinių jų saugumą;

3) įgyvendinti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įvertintus Lietuvos pramonininkų konfederacijos Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktus pasiūlymus dėl kompleksiško, efektyvesnio ir darbo rinkos poreikius atitinkančio užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo, sudarant galimybę asmenims, kuriems planuojamas dalyvavimas įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonėje, organizuoti įvairius pameistrystės kursus;

4) patikslinti Užimtumo įstatymo 37 straipsnio 10 dalies nuostatą, kad ji būtų taikoma tik profesinio mokymo priemonės dalyviams, išskyrus įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonės dalyvius;

5) pakeisti Užimtumo įstatymo 44 straipsnio 5 dalies 4 punkto nuostatą, nurodant išimtį, kad įsteigta darbo vieta nebūtų laikoma panaikinta, jeigu veikla nevykdoma ilgiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per pastaruosius 12 mėnesių, bedarbiui, jeigu jis informuoja Užimtumo tarnybą, kad per anksčiau minėtą laikotarpį nevykdys veiklos dėl nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti arba privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo; pakeisti 44 straipsnio 7 dalies 5 punktą ir 44 straipsnio 8 dalies pirmąją pastraipą dėl ilgalaikio materialiojo turto, kuriam įsigyti buvo naudota subsidija darbo vietai steigti, draudimo laikotarpio pratęsimo; patikslinti 44 straipsnio 5 dalies 1 punktą, numatant išimtį savarankiško užimtumo priemonei, kad į jau įsteigtą darbo vietą neįdarbinamas kitas Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) siunčiamas asmuo;

6) suderinti Užimtumo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatas, siekiant užtikrinti tinkamą 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis (OL 2014 L 128, p. 8) (toliau – Direktyva 2014/54/ES) nuostatų, susijusių su Užimtumo tarnybos teikiamomis paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, įgyvendinimą;

7) atlikti redakcinio pobūdžio keitimus, kad būtų išvengta neapibrėžtų formuluočių „teisės aktų nustatyta tvarka“ arba „įstatymų nustatyta tvarka“; formuluotę „neatvykimas į darbą administracijos leidimu“, kuri Lietuvos Respublikos darbo kodekse panaikinta, pakeisti kita formuluote.

I. Sprendžiamos problemos	<p>1. Konstitucinis Teismas priimtu Nutarimu pripažino, kad Užimtumo įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 5 punktas (2017 m. birželio 6 d., 2017 m. gruodžio 21 d. redakcijos) tiek, kiek jame nustatyta, kad bedarbiu laikomas asmuo, kuris nestudijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas, prieštaravo (prieštarauja) Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „Kiekvienas žmogus <...> turi teisę <...> gauti <...> socialinę apsaugą nedarbo atveju“, 52 straipsnio nuostatai „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti <...> socialinę paramą nedarbo <...> atvejais“, konstituciniam teisinės valstybės principui. Konstitucinis Teismas taip pat pripažino, jog minėtoms Konstitucijos 48, 52 straipsnių nuostatoms ir konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja ir Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 4 punktas (2017 m. birželio 6 d. redakcija) tiek, kiek jame nustatyta, kad bedarbio statusas panaikinamas, kai bedarbis pradeda studijuoti aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas.</p> <p>2. Pastebėta, kad vyresnio amžiaus bedarbiai patiria daugiau įsidarbinimo sunkumų nei kitų amžiaus grupių atstovai. Užimtumo tarnybos duomenimis, 2019 m. sausio 1 d. Užimtumo tarnyboje registruota 26,8 tūkst. ilgalaikių bedarbių, 69 proc. jų buvo vyresni kaip 45 metų. Pagrindinės vyresnio amžiaus asmenų įsidarbinimo kliūtys sietinos su profesinių įgūdžių stoka: daugiau kaip kas trečias vyresnio amžiaus asmuo yra nekvalifikuotas, o prieš daugelį metų kvalifikuotų vyresnio amžiaus asmenų įgytas išsilavinimas dažnai neatitinka dabartinių rinkos poreikių, menkesnis jų kompiuterinis raštingumas.</p> <p>3. Darbdavių organizacijų nuomone, Užimtumo tarnyboje registruotiems asmenims reikia pateikti daugiau tikslios informacijos apie įsidarbinimo galimybes, vidutinius darbo užmokesčius įvairiuose ūkio sektoriuose, savivaldybėse, remiantis darbdavių pateikiamais duomenimis; svarbu griežtinti asmenų, norinčių dalyvauti pameistrystės kursuose, atranką, suteikiant galimybę jiems pasirinkti tinkamiausią ūkio sektorių ir įgyti pageidaujamą kvalifikaciją, atitinkamai įvertinus jų motyvą dirbti.</p> <p>4. Užimtumo įstatymo 37 straipsnio 10 dalies ir 38 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl stipendijos mokėjimo asmenims, dalyvaujantiems įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonėje, prieštarauja vienos kitoms.</p> <p>5. Nenumatyta išimtis dėl įsteigtos darbo vietos išlaikymo ne mažiau kaip 36 mėnesius, jeigu veikla nevykdoma dėl nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti arba privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo.</p> <p>6. Užimtumo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyti ribojimai dėl darbo rinkos paslaugų ir užimtumo rėmimo priemonių taikymo Europos</p>
---------------------------	--

	<p>Sąjungos piliečiams prieštarauja Direktyvos 2014/54/ES nuostatomis.</p> <p>7. Užimtumo įstatymo straipsniuose pateiktos neapibrėžtos formuluotės „teisės aktų nustatyta tvarka“ arba „įstatymų nustatyta tvarka“ ir pateikta Darbo kodekse panaikinta formuluotė „neatvykimas į darbą administracijos leidimu“.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p>1. Dėl Užimtumo įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytos bedarbio statuso suteikimo sąlygos: išbraukiama nuostata „asmuo nestudijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas“ ir atsisakoma nuostatos „asmuo nesimoko pagal bendrojo ugdymo arba pagal formaliojo profesinio mokymo programas“; dėl Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 4 punkte nustatytų bedarbio statuso panaikinimo pagrindų: išbraukiama nuostata „bedarbis pradeda studijuoti aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas“ ir atsisakoma nuostatos „bedarbis pradeda mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas“.</p> <p>2. Praplėsti Užimtumo įstatymo 25 straipsnio 6 punkte nustatytą darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupę, t. y. vietoje vyresnių kaip 50 metų nurodyti vyresnius kaip 45 metų bedarbius ir suteikti galimybę šiai asmenų grupei organizuoti: 1) įdarbinimo subsidijuojant priemonę, mokant darbdaviui negrąžintiną kompensaciją už tokio amžiaus asmens darbo užmokesčio išlaidų dalį; 2) savarankiško užimtumo rėmimo priemonę, suteikiant tokio amžiaus asmenims paramą darbo vietai steigti.</p> <p>3. Nauja priemonė – įvadiniai pameistrystės kursai, kurių metu būtų: informuojama apie ūkio sektorių; vykdomos praktinės užduotys, atliekamas praktinis supažindinimas su paklausiomis ūkio sektoriaus profesijomis; organizuojami susitikimai su darbdaviais ir darbo pokalbis pas pasirinktą darbdavį; aptariamasi ir Užimtumo tarnybai pateikiamos rekomendacijos dėl pasirenkamos įgyti kvalifikacijos ir (ar) kompetencijų bei įsidarbinimo galimybių, jas įgijus.</p> <p>4. Patikslinta Užimtumo įstatymo 37 straipsnio 10 dalies nuostata būtų aiškiai suprantama ir taikoma profesinio mokymo dalyviams, išskyrus įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonės dalyvius.</p> <p>5. Numatytos išimties dėl įsteigtos darbo vietos išlaikymo, jeigu bedarbis informuoja Užimtumo tarnybą, kad ilgiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per 12 mėnesių nevykdys veiklos dėl nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti arba privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo. Siekiama užtikrinti draudimą ilgalaikio materialiojo turto, kuriam įsigyti buvo naudota subsidija darbo vietai steigti. Jei pratęstas įsteigtos darbo vietos išlaikymo ne mažiau kaip 36 mėnesius laikotarpis, pratęsiamas ir draudimo laikotarpis. Užtikrinamas aiškus įstatymo nuostatų taikymas, nes į darbo vietą, kuri įsteigta įgyvendinant savarankiško užimtumo priemonę, neįdarbinamas kitas Užimtumo tarnybos siunčiamas asmuo.</p> <p>6. Pakeitus Užimtumo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 2 punktą, bus užtikrintas tinkamas Direktyvos 2014/54/ES nuostatų, susijusių su Užimtumo tarnybos teikiamomis paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, įgyvendinimas.</p> <p>7. Užimtumo įstatyme atsisakyta neapibrėžtų formuluočių „teisės aktų nustatyta tvarka“ arba „įstatymų nustatyta tvarka“. Darbo kodekse</p>

	panaikinta formuluotė dėl neatvykimo į darbą pagrindo „neatvykimas į darbą administracijos leidimu“ pakeista į formuluotę „dėl jam suteiktų nemokamų atostogų“.
III. Priemonių kaštai	Užimtumo tarnyboje registruojasi ir nedarbo draudimo išmokas gauna apie 10 proc. visų dirbusių asmenų, daroma prielaida, kad apie 4,9 tūkst. studijuojančiųjų ir besimokančiųjų profesinėse mokyklose, netekę darbo, galėtų kreiptis dėl nedarbo draudimo išmokos, kuriai išmokėti nedarbo socialiniam draudimui skirtų lėšų poreikis metams – 8,1 mln. Eur, gavimo. Įstatymo projekte numatomo darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų – 45–49 metų bedarbių – įdarbinimo subsidijuojant, vyresnių kaip 45 metų bedarbių savarankiško užimtumo rėmimo, taip pat bedarbių įvadinių pameistrystės kursų finansavimo poreikis: 2020 m. – 3,2 mln. Eur, 2021 m. – 7,2 mln. Eur ir 2022 m. – 8,2 mln. Eur.
IV. Nauda visuomenei	Užimtumo įstatyme patikslinus bedarbio statuso suteikimo sąlygas ir bedarbio statuso panaikinimo pagrindus, būtų išlaikytas teisinis reguliavimas, atitinkantis Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatas, pagal kurias kiekvienas asmuo turi teisę gauti socialinę paramą nedarbo atveju, 52 straipsnio nuostatas, pagal kurias valstybė laiduoja asmenų teisę gauti socialinę paramą nedarbo atveju. Bedarbio statusas suteikiamas ne tik asmenims, studijuojantiems aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas, bet ir asmenims, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas. Sudaryta galimybė didesniai vyresnio amžiaus asmenų skaičiui organizuoti įdarbinimą subsidijuojant. Užtikrinus šiai priemonei įgyvendinti reikalingą finansavimą, daugiau darbdavių galės rasti tinkamus darbuotojus, įdarbindami vyresnius kaip 45 metų bedarbius. Be to, didesniai bedarbių skaičiui bus suteikta finansinė parama verslui kurti, įsteigiant sau darbo vietą. Įvadiniai pameistrystės kursai, kuriuose daugiausia dėmesio bus skirta praktinėmis užduotimis, sistemingam profesinio mokymo teikėjo, darbdavio ir asmens, numatančio dalyvauti pameistrystėje, dialogui, padės atrinkti motyvuotą dirbti pameistrį, o jis galės įgyti tinkamiausią ir darbo rinkoje paklausią kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas.

Įstatymo projekto tikslas – įgyvendinant Nutarimą, išbraukti Konstitucijai prieštaraujančias nuostatas, ribojančias bedarbio statuso suteikimą asmenims, kurie studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas ir atsisakyti nuostatų, ribojančių bedarbio statuso suteikimą asmenims, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas, užtikrinant teisę gauti socialinę paramą, kai netenkama darbo, bet aktyviai jo ieškoma; didinti vyresnių kaip 45 metų asmenų užimtumą, suteikiant jiems galimybę, pasinaudojant valstybės parama, įsteigti sau darbo vietą bei skatinant darbdavius juos įdarbinti; padėti darbo netekusiems asmenims susipažinti su tam tikro ūkio sektoriaus profesijomis ir darbo sąlygomis ir pasirinkti reikalingą įgyti kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas, dalyvaujant įvadiniuose pameistrystės kursuose; patikslinti nuostatas dėl mokymo stipendijos mokėjimo / nemokėjimo įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonės dalyviams; numatyti įsteigtos darbo vietos nepanaikinimo išimtis, jeigu bedarbis informuoja Užimtumo tarnybą, kad ilgiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per 12 mėnesių nevykdys veiklos dėl nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti arba privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo; užtikrinti tinkamą Direktyvos 2014/54/ES

nuostatų, susijusių su Užimtumo tarnybos teikiamomis paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, įgyvendinimą.

Konkrečios Įstatymo projekte nustatytos teisinio reguliavimo priemonės apibūdintos ir jas pagrindžiantys argumentai nurodyti kartu su Įstatymo projektu pateiktame aiškinamajame rašte.

Įstatymas bus notifikuojamas Europos Komisijai.

Įstatymo projektas patikslintas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės 2020 m. sausio 8 d. pažymoje Nr. NV-69 ir Teisės grupės 2020 m. sausio 8 d. išvadoje Nr. NV-66 pateiktas pastabas bei pasiūlymus.

Įstatymo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.

Įstatymo projektą parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo rinkos skyriaus patarėja Milda Kojelienė, tel. 8 706 68 258, el. p. milda.kojeliene@socmin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.

2. Įstatymo projektas, 5 lapai.

3. Įstatymo projekto lyginamasis variantas, 5 lapai.

4. Įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 10 lapų.

5. Direktyvos 2014/54/ES kai kurių nuostatų ir Įstatymo projekto atitikties lentelė, 1 lapas.

6. Įstatymo projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 5 lapai.

Ministras

Linas Kukuraitis